

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

*До 70-ї річниці
Київського національного
торговельно-економічного
університету*

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ

Вінниця 2016

УДК 336.1:352(075)
ББК 65.261.8

Рекомендовано Вченою радою Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ (протокол № 05 від 16.05.2016 року) та Вченою радою Київського національного торговельно-економічного університету (протокол № 12 від 23.06.2016 року) як навчальний посібник для вищих навчальних закладів

Рецензенти:

- Нестерчук Ю. О.* – доктор економічних наук, професор, декан факультету економіки і підприємництва Уманського національного університету садівництва;
- Тарасюк М. В.* – доктор економічних наук, професор кафедри фінансів Київського національного торговельно-економічного університету;
- Бондаренко В. М.* – доктор економічних наук, професор, декан обліково-фінансового факультету Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету

Авторський колектив: **Н. Л. Замкова** (розділ 1), **І. В. Гнидюк** (розділ 2, п. 6.1, п. 6.2 розділу 6), **Ю. А. Романовська** (розділ 4, п. 9.3, п. 9.4 розділу 9), **М. Ю. Мироненко** (розділ 5), **А. О. Нікітішин** (розділ 3), **О. А. Поліщук** (розділ 7), **І. Л. Цехановський** (п. 6.3, п. 6.4 розділу 6, п. 9.1, п. 9.2 розділу 9), **Н. Н. Британська** (розділ 8).

З 26 Місцеві фінанси: навчальний посібник / [Н. Л. Замкова, І. В. Гнидюк, Ю. А. Романовська та ін.]; за ред. Н. Л. Замкової. – Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2016. – 412 с.

ISBN 978-966-629-775-7

В навчальному посібнику визначено сутність місцевих фінансів та основні засади їх організації. Розглядаються в логічній послідовності теоретичні аспекти формування та розподілення фінансів місцевих бюджетів України в умовах децентралізації.

Особлива увага приділяється дослідженню розвитку місцевих фінансів в зарубіжних країнах та впровадженню європейського досвіду щодо фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування в українських реаліях. Навчальний інтерес викликає наведене фінансове забезпечення підприємств комунальної власності.

Теоретичний матеріал навчального посібника доповнено практикумом, у якому представлено тестові завдання та питання для самостійного контролю знань.

Навчальний посібник призначено для викладачів і студентів економічних вузів, а також для підприємців, спеціалістів з фінансової діяльності, регіональних і державних органів управління, що цікавляться проблемами формування бюджетів різних рівнів.

© Н. Л. Замкова, І. В. Гнидюк,
Ю. А. Романовська та ін., 2016.
© Видавничо-редакційний відділ
ВТЕІ КНТЕУ, 2016.

ПЕРЕДМОВА	6
ТЕМА 1 СУТНІСТЬ, СКЛАДОВІ ТА ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	
1.1. Розвиток місцевих фінансів, їх сутність, функції та призначення.....	8
1.2. Місцевий бюджет – основа місцевих фінансів України.....	18
1.3. Система місцевих фінансів.....	27
1.4. Нормативно-правове регулювання місцевих фінансів.....	35
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	43
ТЕМА 2 РЕГІОНАЛЬНА ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА	
2.1. Сутність та основні елементи регіональної фінансової політики.....	44
2.2. Механізм формування фінансової політики регіонального розвитку.....	53
2.3. Система вироблення місцевої бюджетної політики.....	59
2.4. Ефективність реалізації політики фінансової децентралізації на місцевому рівні.....	71
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	79
ТЕМА 3 ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	
3.1. Сутність фінансової незалежності місцевого самоврядування та проблеми її зміцнення.....	80
3.2. Поняття місцевих фінансових ресурсів, їх склад та структура.....	91
3.3. Джерела і склад доходів місцевих бюджетів.....	96
3.4. Участь органів місцевого самоврядування у фінансово-кредитних відносинах.....	106
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	112
ТЕМА 4 ЦІЛЬОВІ ФОНДИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	
4.1. Роль цільових фондів у процесі формування фінансових ресурсів місцевого самоврядування.....	113
4.2. Організація цільових фондів місцевих органів влади та особливості їх функціонування.....	120
4.3. Фонд охорони навколишнього природного середовища органів місцевого самоврядування.....	126
4.4. Моніторинг цільових фондів органів місцевого самоврядування.....	131
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	140

ТЕМА 5 ПЛАНУВАННЯ І ПОРЯДОК ФІНАНСУВАННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

5.1. Сутність, функції та структура видатків місцевих бюджетів.....	141
5.2. Фінансування власних та делегованих повноважень органами місцевого самоврядування.....	149
5.3. Основи планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів.....	152
5.4. Зарубіжний досвід управління видатками місцевих бюджетів.....	172
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	186

ТЕМА 6 МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ

6.1. Фінансове вирівнювання бюджетної забезпеченості органів місцевого самоврядування.....	187
6.2. Суть та види міжбюджетних трансфертів.....	192
6.3. Механізм фінансування субвенцій в Україні.....	202
6.4. Управління ресурсами державного фонду регіонального розвитку.....	217
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	221

ТЕМА 7 УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

7.1. Зміст, завдання та елементи управління фінансами на місцевому рівні.....	222
7.2. Місцеві фінансові органи, їх функції та завдання.....	229
7.3. Учасники бюджетного процесу на місцевому рівні та їх повноваження.....	237
7.4. Організація фінансового контролю на місцевому рівні.....	244
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	255

ТЕМА 8 ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

8.1. Поняття комунальної власності та правові засади її функціонування.....	256
8.2. Види та форми підприємств комунальної форми власності....	262
8.3. Особливості організацій фінансів підприємств комунальної форми власності.....	267
8.4. Кошторис комунального підприємства: зміст, складові, порядок складання, розгляду та затвердження.....	275
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	287

ТЕМА 9 ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

9.1. Європейська хартія місцевого самоврядування про основні принципи організації місцевих фінансів.....	288
9.2. Форми та методи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.....	296
9.3. Види, принципи та інструменти взаємодії державного та місцевих бюджетів у зарубіжних країнах.....	306
9.4. Застосування світового досвіду організації місцевого самоврядування в Україні як джерело зміцнення місцевих бюджетів.....	314
<i>ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ</i>	324
ПРАКТИКУМ	325
ГЛОСАРІЙ	373
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	387